

Granskning av interna kontroller kopplade till risken för välfärdsbrott

Ystads kommun

Innehåll

1. Sammanfattning	2
2. Inledning	3
2.1. Bakgrund	3
2.2. Syfte och revisionsfrågor	3
2.3. Genomförande och avgränsning	4
2.4. Revisionskriterier	4
3. Granskningsresultat	6
3.1. Kontrollmiljö	6
3.2. Riskbedömningar	8
3.3. Kontrollaktiviteter	9
3.4. Information och kommunikation	11
3.5. Uppföljning	12
4. Slutsats	14
5. Källförteckning	16
Bilaga 1. Revisionskriterium	17
Kommunallagen (2017:725)	17
Bidragsbrottslagen (2007:612)	17
Socialtjänstlagen, <i>SoL</i> (2001:453)	17
COSO-ramverket	17
Reglemente för intern kontroll	18
Socialnämndens reglemente	18

1. Sammanfattning

Granskningen har syftat till att bedöma om socialnämnden säkerställer en god intern kontroll för att förebygga, upptäcka och utreda välfärdsbrott avseende ekonomiskt bistånd. Slutsatsen är att nämnden delvis säkerställt en god intern kontroll.

Nämnden har tydliga rutiner för handläggning och kontroller vilket bedöms ha en positiv påverkan på kontrollmiljön. Det sker kontinuerliga kontroller för att förebygga, upptäcka och utreda välfärdsbrott. Dock görs bedömningen att arbetet med riskbedömningar av verksamheten i sin helhet och som grund för kontrollarbetet inte är tillräckligt.

Det sker ingen uppföljning eller återrapportering avseende arbetet med att motverka välfärdsbrott. Nämnden bedöms därför kunna stärka sin uppföljning för att tillse att interna rutiner följs och utvärderas. Det framkommer även av granskningen att det inte skett någon kompetensutveckling rörande arbetet mot välfärdsbrott. Nämnden bör tillse att medarbetare och ledamöter ges möjlighet till utbildning inom området.

Utifrån granskningsresultat rekommenderas socialnämnden att:

- ▶ Värdera risker kopplat till välfärdsbrott inom ramen för sin interna kontroll.
- ▶ Utarbeta riskanalyser som kan ligga till grund för arbetet med kontrollaktiviteter.
- ▶ Tillse att utbildning och kompetensutveckling ges till såväl medarbetare som nämndens ledamöter.
- ▶ Säkerställ en tillräcklig uppföljning av arbetet med att motverka, upptäcka och utreda välfärdsbrott.

2. Inledning

2.1. Bakgrund

Välfärdsbrott handlar om när en extern aktör - företag eller privatperson otillbörligen utnyttjar medel från det allmänna för egen vinning (SKR).

Regeringen tillsatte redan 2015 en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av välfärdens förmåga att stå emot organiserad och systematisk ekonomisk brottslighet. Syftet med utredningen var att identifiera risker i välfärdssystemen och andra närliggande skattefinansierade eller skattesubventionerade system för att därigenom kunna säkerställa en korrekt användning av offentliga medel samt effektivt förebygga och beivra denna typ av brottslighet. Utredningen resulterade i betänkandet "Kvalificerad välfärdsbrottslighet - förebygga, förhindra, upptäcka och beivra" (SOU 2017:37). I utredningen gjordes bedömningen att kommunernas system för utbetalningar av ekonomiskt bistånd generellt sett är utsatt för välfärdsbrottslighet.

Enligt statistik från BRÅ anmäldes 16 946 bidragsbrott under 2022. Av dessa stod samtliga kommuner i Sverige för ca 7 procent av anmälningarna. Jämfört med 2021 är detta en minskning. I utredningen myndigheternas arbete med misstänkta bidragsbrott (2022:37) framgår att de flesta av tillfrågade kommunerna i utredningen i dag inte har någon särskild automatiserad eller organiserad kontroll med inriktning på att hitta felaktiga utbetalningar och misstänkta bidragsbrott. Vissa kommuner uppger i utredningen att de i dagsläget inte har resurser för att systematiskt undersöka, kontrollera eller försöka upptäcka felaktigheter.

Det finns risker för att även Ystads kommun utsätts för välfärdsbrott. Berörd nämnd behöver därför arbeta förebyggande med riskanalyser, styrning och kontroller för att reducera riskerna för välfärdsbrott generellt och s.k. kvalificerade välfärdsbrott i synnerhet. Man behöver även arbeta med upptäckande kontroller och utredningar av misstänkta brott på ett systematiskt och strukturerat sätt.

Revisorerna har utifrån ovan bedömt att det är väsentligt att göra en fördjupad granskning avseende interna kontroller kopplade till risken för välfärdsbrott inom socialnämnden.

2.2. Syfte och revisionsfrågor

Granskningens syfte är att bedöma om socialnämnden har säkerställt en god intern kontroll för att förebygga, upptäcka och utreda välfärdsbrott avseende ekonomiskt bistånd. I granskningen besvaras följande revisionsfrågor:

- ▶ Har ansvarig nämnd säkerställt en god kontrollmiljö avseende risken för välfärdsbrottslighet?

- ▶ Har nämnden i riskanalyser identifierat verksamheter eller processer som kan vara särskilt utsatta för välfärdsbrottslighet?
- ▶ Har nämnden säkerställt att det finns rutiner och arbetssätt för att förebygga, upptäcka och agera vid välfärdsbrottslighet?
- ▶ Sprids information om regelverk, riskanalys och kontroller till berörda medarbetare?
- ▶ Sker det en systematisk uppföljning av incidenter kopplade till välfärdsbrottslighet?

2.3. Genomförande och avgränsning

Granskningen har genomförts under perioden februari-maj 2023 genom dokument- och intervjustudier med chefer och funktioner med ansvar för hantering av försörjningsstöd (se källförteckning i avsnitt 5 för mer ingående beskrivning). Därtill har socialnämndens presidium bjudits in till intervju, dock kunde endast en ledamot delta. Metodiken som används i granskningen utgår från COSO-modellens ramverk för intern kontroll som används i både privata och offentliga organisationer. Granskningens inriktning och revisionsfrågor har sin grund i ramverket och dess fem komponenter:

1. Kontrollmiljö: styrande dokument, riktlinjer och förhållningssätt.
2. Riskbedömningar: genomförda kartläggningar och analyser som ger underlag för kontroll och uppföljning.
3. Kontroller: inom ramen för nämndens ordinarie internkontrollarbete eller särskilt utformat för området.
4. Information och kommunikation: internt inom organisationen och till externa intressenter.
5. Uppföljning och utvärdering: av de kontrollfunktioner som organisationen har valt samt resultatet av utförda kontroller.

2.3.1. Avgränsning

I termen välfärdsbrott inkluderas i första hand bidragsbrott och bedrägerier mot välfärdssystemen (jfr Brå 2015:8). Granskningen syftar inte till att upptäcka eller utreda enskilda välfärdsbrott eller situationer kopplade till hot och våld.

2.4. Revisionskriterier

Granskningens bedömningar utgår från följande revisionskriterier. För att läsa mer om revisionskriterierna, se bilaga 1.

- ▶ Kommunallagen (2017:725)
- ▶ Bidragsbrottslagen (2007:612)
- ▶ Socialtjänstlagen (2001:453)
- ▶ COSO-ramverket

- ▶ Reglemente för intern kontroll
- ▶ Socialnämndens reglemente

3. Granskningsresultat

3.1. Kontrollmiljö

En central del av kontrollmiljön är de policyer och riktlinjer som ska vara ett stöd samt ge vägledning inom nämnden.

3.1.1. Organisation och ansvarsfördelning

Social- och omsorgsförvaltningen har indelat verksamheten i olika områden varav ett utgörs av individ- och familjeomsorg (IFO). IFO består i sin tur av två block, ett för barn och ett för vuxna. I vuxenblocket finns tre enheter:

- ▶ Försörjningsenhet
- ▶ Vuxenenhet
- ▶ Arbetsmarknadsenhet

Inom försörjningsstödsenheten hanteras handläggning, beslut och utbetalning av ekonomiskt bistånd. Inom enheten arbetar totalt sju medarbetare med hantering av ekonomiskt bistånd. Det finns en medarbetare som är 1:e socialsekreterare, denne har en roll som arbetsledare för hela enhetens klientarbete och bemannar även mottagningstelefonen för nya ärenden. Övriga medarbetare är uppdelade genom att arbeta med mottagning (nyansökan) eller med klienter med långvarigt bistånd och beroendeproblematik. De intervjuade uppger att de handläggare som arbetar med försörjningsstöd har lång erfarenhet vilket medför att de känner en trygghet i såväl beslutsfattande som vid kontroller. Utöver detta finns funktioner som arbetar med budget- och skuldrådgivning samt två assistenter som bemannar receptionen och utför administrativa uppgifter.

Inom enheten träffas alla socialsekreterare varje vecka för att diskutera aktuella frågor och även dela information rörande nya beslut eller domar som påverkar verksamheten. Därtill ingår som en del i utvecklingsarbetet att träffas på handläggarnivå för att prata om enskilda ärenden.

Delegation avseende beslut om ekonomiskt bistånd framgår av socialnämndens delegationsordning. Beslut om bistånd, per ansökan, i enlighet med nämndens riktlinjer (se avsnitt 3.1.2) upp till 75 procent av prisbasbelopp är delegerat till funktioner inom försörjningsstödsenheten via förvaltningschef. Beslut upp till basbelopp får tas av verksamhetschef och beslut som går utöver nämndens riktlinjer ska hanteras av nämndens utskott. När det gäller beslut om att återkräva ekonomiskt bistånd enligt 9 kap SoL 4:1 och 4:2 är delegerat till förvaltningschef och vidare till socialsekreterare eller handläggare.

Vidare framgår av delegationsordningen, samt av handlägningsrutiner försörjningsstöd, att socialnämndens utskott beslutar om polisanmälan ska göras vid brott mot den egna verksamheten.

3.1.2. Styrande dokument och verksamhetssystem

I Ystads kommun finns inga kommunövergripande styrdokument inom området för välfärdsbrottslighet.

Socialnämnden beslutade om riktlinjer för försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd i maj 2018. Riktlinjerna utgår från Socialstyrelsens rekommendationer och beskriver vad som utgör en skälig levnadsnivå i Ystads kommun. I riktlinjerna framhålls att handläggningen ska präglas av tydlig information, noggranna kontroller och korrekt dokumentation.

Riktlinjerna behandlar även ett avsnitt rörande felaktiga utbetalningar. För att förebygga felaktiga utbetalningar ska information och vägledning vara tydlig. Sökande ska informeras om sin rätt till bistånd men också skyldighet att lämna korrekta uppgifter. I riktlinjerna anges att kommunen har en skyldighet att anmäla i det fall brottsmisstanke finns rörande bidragsbrott. Detta gäller exempelvis om en felaktig utbetalning skett på grund av vad som förefaller vara en brottslig handling av den sökande. Vidare framhålls i riktlinje att felaktiga utbetalningar konsekvent ska utredas, beslut om återkrav ska fattas och återkraven ska därtill följas upp.

Intervjuade uppger att riktlinjerna fungerar som ett stöd i handläggningen och är en utgångspunkt vid bedömningsfrågor. Utöver de övergripande riktlinjerna finns även rutiner som tagit fram av försörjningsstödenheten. Dels finns handlägningsrutiner för försörjningsstöd (antagna av nämnd 2020-04-23) som bland annat beskriver kontroller som ska ske i samband med nybesök och vad som gäller vid återkrav och misstänkt bidragsbrott. Därtill finns en särskild rutin som beskriver hur handläggningen av utredning vid misstanke om felaktig utbetalning (FUT) eller misstanke om bidragsbrott. Enhetens kontrollaktiviteter beskrivs i avsnitt 3.3.

Enheten erbjuder sedan år 2020 möjligheten för klienter att ansöka digitalt. Numera är ungefär hälften av återansökningarna digitala. Det är inte möjligt att göra nyansökan digitalt. Samtliga ärenden dokumenteras i verksamhetssystemet LifeCare. Handläggare från försörjningsstödsenheten har tillsammans med systemansvarig gått igenom funktioner och struktur i verksamhetssystemet. Med anledning av detta har flera åtgärder vidtagits för att minska risken för felaktiga utbetalningar och handhavandefel. Utbetalningar till klienter sker genom LifeCare och behörighet för detta ges till assistent och systemansvarig. Enhetschef kontrollerar samtliga utbetalningar i efterhand utifrån en attestlista (klientens namn, betalningsmottagare och belopp).

3.1.3. Bedömning

Bedömningen är att nämnden säkerställt en tillräcklig kontrollmiljö rörande arbetet med välfärdsbrott. Granskningen visar att det finns dokumenterade riktlinjer och styrande principer som fastställer att det ska ske kontroller för att förebygga, upptäcka samt utreda felaktiga utbetalningar och misstänkta

bidragsbrott. Det bedöms därtill vara tydligt hur ansvar för kontroller och utredningar är fördelat inom organisationen.

Bedömningen är vidare att det finns en medvetenhet inom enheten avseende vikten av kontrollarbete och en god förståelse för risker kopplade till välfärdsbrott.

3.2. Riskbedömningar

Utifrån verksamhetens behov kan det finnas anledningar att göra riskanalyser i olika omfattning i organisationen för att hantera risker på ett ändamålsenligt sätt. Riskanalys handlar om att identifiera interna och externa risker som en organisation riskerar att utsättas för.

3.2.1. Intern kontroll

Enligt kommunens reglemente för intern kontroll innebär begreppet risk sannolikheten för en oönskad händelse och konsekvensen om händelsen inträffar. Den riskbedömning som sker inom ramen för intern kontroll ska syfta till att identifiera och bedöma risker som finns i den specifika verksamheten. Vidare anges i reglementet att riskbedömning för den ordinarie verksamheten ska göras regelbundet. Intervjuade uppger att det sker en årlig genomgång av riskerna i nämndens bruttolista.

Vid genomgång av bruttolistor och interna kontrollplaner för år 2022 samt 2023 framgår att samma risker värderats och även tagits upp i planerna. Risk för välfärds- eller bidragsbrott har inte värderats.

3.2.2. Riskanalys handläggning

Det framgår av intervjuer att en processkartläggning avseende handläggningen av ekonomiskt bistånd påbörjats. Arbetet har dock avstannat och har oklar status då det inte är färdigställt vilket beror på att arbetet utfördes av en person som var projektanställd. Som tidigare nämnt har det skett en genomgång av verksamhetssystemet LifeCare, där åtgärder har vidtagits i syfte att riskminimera.

Det uppges även i intervjuer att enhetens rutiner och årshjul diskuteras inom arbetsgruppen löpande under året. Det har dock inom ramen för granskningen inte framkommit att det finns dokumenterade riskanalyser kopplat till arbetet med ekonomiskt bistånd.

3.2.3. Bedömning

Bedömningen är att nämnden inte har beaktat välfärdsbrott i riskanalyser kopplat till verksamheten på övergripande nivå. Nämnden bör inom ramen för sin interna

kontroll tillse att dessa risker värderas. Därtill bör nämnden säkerställa att arbetet med intern kontroll sker aktivt. Granskningen visar att samma risker tagits upp i planen de senaste två åren, samt att samma risker värderats från år till år.

Därtill är bedömningen att nämnden behöver säkerställa att det finns ett riskbaserat arbetssätt i handläggningen av ekonomiskt bistånd. Med detta avses att risker i olika skeden av handläggningen analyseras och att kontroller och metoder tillämpas för att minimera dessa risker.

3.3. Kontrollaktiviteter

Kontrollaktiviteter utgörs av de aktiviteter som en organisation företar för att minska eller eliminera risker. En kontroll kan vara förebyggande, upptäckande eller av utredande karaktär. Vid tiden för granskningen fanns 23 aktiva återkravsärenden som totalt uppgick till 270 931 kr. De senaste åren har utredning och bidragsbrott fördelats enligt:

- ▶ 2020 två utredningar varav en föranledde polisanmälan
- ▶ 2021 tre utredningar varav två föranledde polisanmälan
- ▶ 2022 inga utredningar

3.3.1. Förebyggande

När en klient kontaktar försörjningsstödsenheten första gången sker detta via mottagningen. 1:e socialsekreterare tar ett första samtal med klienten och gör inledningsvis en bedömning om klienten kan vara aktuell för försörjningsstöd genom att ställa frågor kring sysselsättning, sparade medel och bostad. 1:e socialsekreterare kontrollerar också folkbokföringen under första telefonsamtalet.

När ett första möte bokas med klienten skickas information ut om riksnorm samt vilka underlag och vilken information som klienten ska kunna uppvisa. Enheten har även tagit fram en broschyr med information om försörjningsstöd.

Enligt enhetens rutiner sker kontroller avseende nedan punkter vid en nyansökan:

1. Identitet
2. Bevis som styrker medborgarskap, uppehållstillstånd eller uppehållsrätt
3. Uppgifter om boende
4. Uppgifter om folkbokföring/styrkt vistelse
5. Hushållssammansättning
6. Vårdnadshavare för barn bosatta i hushållet, umgängesavtal för ev. barn
7. Tidigare aktualitet vid socialtjänst

8. Verifikation på inkomster
9. Verifikationer på utgifter
10. Tillgångar såsom uppgift om bilregister, fastighet, båt, bankmedel
11. Arbetssökande, handlingar som styrker inskrivning på Arbetsförmedling och aktivt arbetssökande
12. Uppgifter om ändamålet för ansökan om behovet rör livsföringen i övrigt (verifikationer, inbetalningskvitton)

När ansökan registreras i verksamhetssystemet LifeCare sker även en automatisk kontroll mot KIR (Kommuninvånarregistret).

3.3.2. *Upptäckande*

Enheten har ett årshjul för socialsekreterare som arbetar med ekonomiskt bistånd. I årshjulet anges återkommande kontroller och aktiviteter. Vid dessa fasta kontrollpunkter sker kontroller av samtliga aktiva ärenden. Det finns särskilt noterade kontroller för FUT:

- ▶ Januari: Folkbokföring
- ▶ Mars: Utbetalning bostadsbidrag
- ▶ April: Självdeklaration, årsbesked och kontoöversikt bank
- ▶ Juni: Fordonsinnehav
- ▶ September: CSN

Varje månad sker även slumpmässiga stickprovskontroller. Enligt en upprättad processbeskrivning baseras urvalet på samtliga ärenden som finns registrerade i LifeCare. Intervjuade uppger att stickproven tidigare omfattade 10 % av samtliga ärenden men att de numera endast berör 5 %. Detta beror på att samma ärenden granskades återkommande på kort tid. Numera säkerställer även 1:e socialsekreterare att samma klient inte förekommer vid varje kontroll.

När urval av ärenden skett noteras detta i journalen och ett brev upprättas. Av brevet framgår de handlingar som ska skickas in för kontroll av klienten. När handlingarna inkommit noteras detta och kontrollen sker mot den initiala ansökan och det som finns noterat i LifeCare. Eventuella fel eller avvikelser tas sedan upp med ansvarig handläggare och 1:e socialsekreterare eller enhetschef.

3.3.3. *Utredande*

Som tidigare nämnt finns en dokumenterad rutin rörande handläggning av utredning av felaktig utbetalning eller bidragsbrott. Rutinen beskriver olika steg i handläggningen och därtill vad som gäller vid återkrav, polisanmälan och sekretessbestämmelser. Vidare anges också hänvisningar till lagstöd.

Handläggningen vid utredning inleds med en förhandsbedömning efter genomgång av personalakt och journalanteckningar. Om detta leder till att utredning inte inleds ska detta beslut registreras i LifeCare.

I det fall en utredning inleds sker i stort samma kontroller såsom vid nyansökan. Rutinen anger också vid vilka tillfällen uppgifter får hämtas in utan samtycke och när samtycke krävs. När utredningen är klar dokumenteras en sammanställning och journalteckning förs i LifeCare. I rutinen beskrivs vad som gäller vid återkrav och vilka förutsättningar som ska gälla.

I det fall det finns anledning att anta att ett brott begåtts ska polisanmälan ske. I rutinen framgår beskrivningar av vad som utgör förutsättningar för misstanke om brott samt information om polisens och eventuellt domstolens hantering av ärendet (förundersökningssekretess, beslut om åtal och strafföreläggande samt att höras som vittne).

Som tidigare angett i avsnitt 3.1.1 framgår det i nämndens delegationsordning vilka funktioner som får ta beslut om återkrav och polisanmälan.

3.3.4. *Bedömning*

Bedömningen är att nämnden i stora delar har ett ändamålsenligt arbete med kontroller inom ekonomiskt bistånd. Det finns rutiner för att förebygga, upptäcka och utreda felaktiga utbetalningar och eventuella bidragsbrott.

Så som tidigare påtalats bör kontroller utformas och utföras i syfte att minimera risk. Därför är bedömningen att de upptäckande kontrollerna i högre utsträckning bör genomföras riskbaserat. Nämnden bedöms kunna stärka den interna kontrollen genom att värdera risker i handläggningen och anpassa kontrollaktiviteterna utifrån detta.

3.4. Information och kommunikation

Att det finns en god och medveten kommunikation internt inom organisationen. Därtill är det av vikt att kommunikationen externt fungerar och att frågor lyfts i rätt forum. Informationen ska vara relevant för syftet.

3.4.1. *lakttagelser*

Samverkan rörande socialtjänst och även specifikt rörande ekonomiskt bistånd sker inom ramen för SÖSK (Sydöstra Skånes Kommuner). Intervjuade uppger att det finns ett bra samarbete med de övriga kommunerna och det sker viss kunskapsdelning rörande aktörer som är aktiva i närområdet. Detta har även enligt de intervjuade skapat ett kontaktnät för handläggare vid frågeställningar.

Vidare finns även ett lokalt brottsförebyggande råd där chef för IFO medverkar. Inom rådet uppges finnas en god dialog och ett nära samarbete med Polisen. Därtill finns en etablerad samverkan med Ystadbostäder främst rörande de individer som har obetald hyra, i syfte att kunna ta tidig kontakt. Detta gäller även de individer som riskerar att vräkas. Vidare finns även, enligt de intervjuade, en god kontakt med Försäkringskassan.

Det uppges dock, att det inte inom några av dessa samverkansforum har diskuterats specifikt förekomsten av eller arbetet mot välfärdsbrottslighet. Därtill uppges att det inte skett några interna eller externa utbildningsinsatser inom området.

3.4.2. *Bedömning*

Det bedöms vara positivt att det finns flera forum för samverkan rörande ekonomiskt bistånd. Dock noteras att välfärdsbrottslighet och närliggande frågor inte lyfts särskilt. Därtill har det inte förekommit några utbildningsinsatser inom området. Bedömningen är därför att nämnden inte har tillsett att arbetet med kompetensutveckling och samverkan bedrivs i tillräcklig utsträckning.

Välfärdsbrott kan förekomma inom flera av kommunens verksamheter och är inte isolerat till ekonomiskt bistånd. Det är därför av vikt att det finns en god samverkan och samsyn även inom kommunen rörande dessa frågor.

3.5. Uppföljning

För att verifiera att den interna kontrollen fungerar och för att identifiera utvecklingspotential krävs en tillräcklig uppföljning och tillhörande utvärdering.

3.5.1. *lakttagelser*

De intervjuade uppger att kontrollaktiviteter tas upp i samband med team-möten som en del i utvärdering av arbetsmetoder. Därutöver har förvaltningen uppsikt över sina återkravsärden. Däremot sker ingen sammanställning eller formell uppföljning av utförda kontroller eller utredningar. Vidare framgår även av intervjuer att nämnden inte tar del av någon uppföljning rörande arbetet med kontroller eller utredningar rörande felaktiga utbetalningar och misstänkta bidragsbrott. Den uppföljning som nämnden får upplevs dock vara god och att nämnden får den information som efterfrågats. Nämnden följande utvecklingen av antalet hushåll som uppbär ekonomiskt bistånd.

Som tidigare framgått är det delegerat till arbetsutskottet att fatta beslut om polisanmälan. Vid dessa tillfällen informeras utskottet om den utredning som skett och mottager underlag inför beslut. Vid intervju uppges att det nuvarande arbetsutskottet inte fått någon utbildning eller information om välfärds- eller bidragsbrott.

3.5.2. *Bedömning*

Nämnden bedöms inte säkerställa att det sker en systematisk uppföljning av incidenter kopplade till välfärdsbrottslighet. Granskningen visar att det inte

förekommer någon uppföljning till nämnden rörande kontroller eller utredningar som utförs, eller resultatet utav dessa.

Bedömningen är att nämnden bör stärka sin uppföljning inom detta område. Nämnden bör följa arbetet och följa upp att de rutiner och arbetssätt som tillämpas får avsedd effekt. Nämnden har i sina styrande dokument uttryckt vad arbetet med kontroller avseende felaktiga utbetalningar och misstänkta bidragsrätt ska syfta till, nämnden bör därför också följa upp att detta sker.

4. Slutsats

Den sammantagna bedömningen är att nämnden har skapat goda förutsättningar för en välfungerande intern kontroll. Granskningen visar att det sker ett kontinuerligt arbete med kontroller inom verksamheten. Dock bedöms den interna kontrollen inte vara tillräcklig i samtliga avseenden.

Tillämpning av kontroller sker inte med utgångspunkt i riskbedömningar och därtill saknas värdering av risker kopplat till välfärdsbrott. Vidare bedöms arbetet med information och kommunikation kunna utvecklas. Nämnden bör tillse att inom befintliga nätverk och informationskanaler lyfta risker kopplade till välfärdsbrott i syfte att utveckla sitt interna arbete såväl som att hitta möjligheter till samverkan.

Enligt granskningsresultatet följer nämnden inte upp arbetet för att motverka och utreda välfärdsbrott, vilket bedöms vara en brist. Därtill sker ingen kompetensutveckling inom området samt att det inte erbjudits utbildning för nämndens ledamöter. I detta avseende bedöms det vara av vikt att ledamöter i utskottet ges utbildning med anledning av deras ansvar enligt delegationsordningen.

Revisionsfråga	Svar
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Har ansvarig nämnd säkerställt en god kontrollmiljö avseende risken för välfärdsbrottslighet? 	Ja.
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Har nämnden i riskanalyser identifierat verksamheter eller processer som kan vara särskilt utsatta för välfärdsbrottslighet? 	Nej. Nämnden har inte värderat risker kopplat till välfärdsbrott på övergripande nivå. Det finns inte heller dokumenterade riskanalyser avseende handläggning eller kopplat till kontrollaktiviteter.
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Har nämnden säkerställt att det finns rutiner och arbetssätt för att förebygga, upptäcka och agera vid välfärdsbrottslighet? 	Ja. Dock är bedömningen att de upptäckande kontrollerna i högre utsträckning bör genomföras riskbaserat. Nämnden bedöms kunna stärka den interna kontrollen genom att värdera risker i handläggningen och anpassa kontrollaktiviteterna utifrån detta.
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Sprids information om regelverk, riskanalys och 	Nej. Bedömningen är att nämnden inte har tillsett att arbetet med kompetensutveckling och samverkan

kontroller till berörda medarbetare?	bedrivs i tillräcklig utsträckning. Granskningen visar att det inte förekommit någon utbildningsinsats inom området. Dock noteras att välfärdsbrottslighet och närliggande frågor inte behandlas i nätverk och samverkansforum eller intern inom kommunen.
▶ Sker det en systematisk uppföljning av incidenter kopplade till välfärdsbrottslighet?	Nej. Nämnden följer inte upp arbetet med att motverka, upptäcka och utreda välfärdsbrott.

Utifrån granskningsresultat rekommenderas socialnämnden att:

- ▶ Värdera risker kopplat till välfärdsbrott inom ramen för sin interna kontroll.
- ▶ Utarbeta riskanalyser som kan ligga till grund för arbetet med kontrollaktiviteter.
- ▶ Tillse att utbildning och kompetensutveckling ges till såväl medarbetare som nämndens ledamöter.
- ▶ Säkerställ en tillräcklig uppföljning av arbetet med att motverka, upptäcka och utreda välfärdsbrott.

Ystad den 17e maj 2023

Carl-Henrik Sölvinger

EY

Emmy Lundblad

EY

5. Källförteckning

Intervjuade funktioner

- ▶ Socialchef
- ▶ Verksamhetschef individ- och familjeomsorg
- ▶ Enhetschef försörjningsenheten
- ▶ 1e socialsekreterare

Analyserade dokument

- ▶ Delegationsordning socialnämnden
- ▶ Riktlinjer för försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd
- ▶ Handlägningsrutiner försörjningsstöd
- ▶ Handlägningsrutiner FUT
- ▶ FUT processbeskrivning steg för steg
- ▶ Åtgärder för att minska risken för felaktiga utbetalningar (LifeCare)
- ▶ Infoblad försörjningsstöd
- ▶ Ansökningsblankett nybesök
- ▶ Informationsbrev digital ansökan och mina sidor
- ▶ Årshjul 2023
- ▶ Risk- och väsentlighetsanalys 2022, 2023
- ▶ Intern kontrollplan 2022, 2023

Bilaga 1. Revisionskriterium

Kommunallagen (2017:725)

Kommunallagens 6 kap. 6 § anger att nämnderna inom sitt ansvarsområde ska se till att verksamheten bedrivs i enlighet med Kommunfullmäktiges mål och riktlinjer, samt i enlighet med lagar och författningar som gäller för verksamheten.

Bidragsbrottslagen (2007:612)

I 2 § framgår följande: "Den som lämnar oriktiga uppgifter eller inte anmäler ändrade förhållanden som han eller hon är skyldig att anmäla enligt lag eller förordning, och på så sätt orsakar fara för att en ekonomisk förmån eller ett ekonomiskt stöd felaktigt betalas ut, felaktigt tillgodoräknas, betalas ut med ett för högt belopp eller tillgodoräknas med ett för högt belopp, döms för bidragsbrott till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader".

Socialtjänstlagen, SoL (2001:453)

I 4 kap. SoL regleras rätten till bistånd. I de fall en person har beviljats ekonomiskt bistånd på felaktiga grunder finns det en återbetalningsskyldighet. Återkrav kan ske i följande fall enligt 9 kap.:

- ▶ återbetalningsskyldighet av felaktigt eller för högt ekonomiskt bistånd. Den enskilde blir återbetalningsskyldig om denne har förorsakat den felaktiga utbetalningen (1 §).
- ▶ andra fall när socialnämnden kan återkräva ekonomiskt bistånd. Med andra fall avses, utöver 1 §, om obehörig eller med för högt belopp beviljats ekonomiskt bistånd och skäligen borde ha insett det (2 §).

COSO-ramverket

COSO-modellen är ett allmänt vedertaget ramverk för intern kontroll som används i både privata och offentliga organisationer. Modellen bygger på riskanalyser samt kontrollaktiviteter för att minimera riskerna. Modellen består av fem komponenter:

- ▶ Kontrollmiljö (styrdokument, förhållningssätt och arbetsformer)
- ▶ Riskbedömningar (genomförda kartläggningar och analyser som ger underlag för kontroll och uppföljning)
- ▶ Kontroller (inom ramen för nämndens ordinarie internkontrollarbete eller särskilt utformat för området)
- ▶ Information och kommunikation (dels internt, dels till externa intressenter)

- ▶ Uppföljning och utvärdering (både på projektnivå och övergripande nivå)

Reglemente för intern kontroll

Ystad kommuns reglemente för intern kontroll bygger på COSO-modellen. Vidare anges att intern kontroll ska omfatta verksamheter och processer, samt att det innefattar att ha kontroll på system, processer och rutiner för att säkerställa att de fungerar.

Respektive nämnd ska inom sitt verksamhetsområde utforma en god intern kontroll. Årliga internkontrollplaner ska bygga på risk- och väsentlighetsanalyser av verksamheterna. En kartläggning av och analys av risker i verksamheternas processer och rutiner ska sammanställas i en bruttolista. Samtliga risker ska därefter bedömas. Nedan är de riskkategorier som ska beaktas:

- ▶ Finansiell
- ▶ Omvärld
- ▶ IT
- ▶ Förtroende
- ▶ Verksamhet
- ▶ Ledning och strategi
- ▶ Ekonomi/administration
- ▶ Human resources
- ▶ Legala

Verksamhetsstödet Stratsys ska användas för att ta fram riskmatris baserat på sannolikhet och konsekvens.

Varje intern kontrollplan ska innehålla:

- ▶ Rutin och system som avses
- ▶ Riskvärde
- ▶ Kontrollmoment
- ▶ Kontrollansvarig
- ▶ Uppföljningsmetod
- ▶ Till vem rapporteringen ska göras

Socialnämndens reglemente

Nämnden ska ansvara för kommunens uppgifter inom socialtjänsten och vad som i lag eller annan författning föreskrivs om socialnämnd. Vidare ansvarar nämnden för information om socialtjänst i kommunen. Enligt 4§ ansvarar nämnden för uppgifter inom socialtjänsten avseende försörjningsstöd.